

ФОРМИРАНЕ НА ПРЕСТАВИ ЗА НАЦИОНАЛНИ И ЕВРОПЕЙСКИ КУЛТУРНИ ТРАДИЦИИ

Таня Чолакова

Проблемите, стоящи пред съвременното училище, засягат най-вече адекватната подготовка на младите за живота. Но паралелно с това, мисията на образованието като система е свързана с приобщаването на учениците към "националните традиции и общочовешките ценности, формирането на гражданска позиция и нравствено поведение на младата личност" (1, 73). По мнението на Сухомлински, "всички културни ценности, до които се е докоснала човешката мисъл, оставят следа в нашата душа, и преди всичко в чувствата и преживяванията" (2, 448).

Задача на настоящия доклад е да проследи в основни линии различните дейности, провеждани с ученици от ОУ "Димитър Благоев", гр. Велико Търново, с цел да формират у тях представи за национални и европейски културни традиции. За по-висока степен на въздействие разчитахме не само на обучението в клас, но и на извънкласните форми на работа.

При осъществяване на поставената цел използвахме възможностите на залегалата в училищния план Културно-образователна програма "България, Балканите,

Европа". Стартирането ѝ съвпадна с поемането от нас на нов випуск ученици - първокласници.

Убедени сме, че за да формираме пълноценни представи не е достатъчно да се активизира само мисленото възпроизвеждане в образни форми. Наложително е да се стимулира извършването на дейности, които биха оставили трайни следи в съзнанието на учениците. Затова още през първата учебна година учениците "поеха на пътешествие" из родното творчество - фолклорно и авторско. С любопитство и желание изучаваха български творби - песни, стихотворения, приказки. Изявяваха артистичните си качества при драматизирането на някои от познатите им произведения. С готовност изработваха или носеха от домовете си нужните за изявите им маски или битови предмети. Във времето на техническия прогрес, когато телевизията, компютрите и видеоигрите ограбват времето на младото поколение и волно или не спомагат за емоционалното му обедняване, особено е наложително да се обръщаме към миналото, към оная мъдрост и красота, която е сътворил народът ни през вековете. Най-добрите пости-

жения на първокласниците при изучаването на българското творчество предложихме на вниманието на родителите по време на Коледното тържество. Чрез действията си малките ученици задоволиха една естествена потребност от игра, от артистични изяви, от общуване с публика чрез изпълнение на художествени творби.

За да дадем логичен завършек на първата учебна година, насочихме усилията си към изявяване на знанията на учениците във форма, позната на техните връстници по времето на българското Възраждане. Изправяйки ги на "изпит", който да покаже резултатите от усвоеното в клас, ние се постаряхме да подхраним интереса им към начина, по който се е провеждал той преди години, като го осъвременихме и разнообразихме, добавяйки състезателен елемент. Естествено, въпросите забавляваха децата, тъй като в тях умело бяха преплетени основни знания със забавни моменти и художествени изяви. Обръщането към тази стара българска традиция донесе на учениците наслада и от това, че доставят удоволствие и радост на всички гости.

Наблюдавайки старанието на децата по време на подготовката, вълненията им и пораждащото се желание да се изявяват в екип, установихме, че в съвместната си работа те все по-целенасочено и успешно формират у себе си значими личностни добродетели. В общуването

издигат междуличностните си отношения на по-високо ниво. Насочват интереса си към разширяване и обогатяване на представите за нравствени и естетически ценности.

В началото на втората учебна година използвахме играта като средство за приобщаване на учениците към национални и европейски културни традиции. Изходихме от идеята, че играта е реалният живот, облечен в детската представа за него. В същото време, докато се забавлява, детето осъзнава, че по този начин организират свободното си време децата и от други страни, децата от целия свят. Подбрахме и разучихме забавни и състезателни игри от България, Чехия, Финландия, Туркмения и Италия. Стимулирахме активното отношение към тази дейност като проведохме състезание "Спомен за ваканцията". Го потопа децата в най-желаната от тях атмосфера. Създадената ситуация им позволи да се развиват многопланово, да разберат докъде се простират границите на възможностите им, да задълбочат изграждането на образа за себе си.

За да финализираме дейността си по културно-образователната програма "България, Балканите, Европа", през третата учебна година си поставихме за цел да осигурим възможност за по-близък допир на учениците с български и европейски традиции, свързани с отпразнуването на Коледа. Мобилизирахме усилията на всички третокласници

в училището за представянето на празника в различни европейски страни. Издирихме информация за характерните за всяка държава обреди при посрещането на празника. Разработихме пресъздаването на българските обичаи “коледуване” и “сурвакане”. Разучихме песни на български, руски, немски и италиански език. Подготвихме гръцки народен танц, модно ревю с модели на “парижки” дизайнери. Драматизирахме турска народна приказка. При осъществяване на замисъла осигурихме активната помощ на родители, които познават отблизо езика и обичаите на чужди народи, както и на тези от турското малцинство. Благодарение на тяхното съдействие представихме традиционното за всяка страна облекло, присъстваха типични за случая предмети от бита, звучеше реч на различни езици.

В резултат на цялостната работа, постигнахме формиране на представи за звученето на различни европейски езици и засилихме интереса на учениците към изучаването им. Формирахме също така представи за конкретни традиции и съпровождащите ги обреди, облекла, битови предмети. Всичко това доведе до пробуждане интереса на учениците към постиженията на европейските култури. Създаде активно отношение към тях, възпита обич и преклонение към българското творчество, уважение и толерантност към нравите и обичаите на другите народи. Пречупвайки наученото през лич-

ния си опит, учениците израснаха не само като ценители на красота, но и като активни творци на тази красота. Убедени сме, че чрез проведените разнообразни дейности започнахме изграждането у учениците на европейско самочувствие, в което естествено е преплетено и националното ни самосъзнание.

В процеса на работата си по проблема стигнахме до следните **изводи**:

1. Формирането на представи за културните ценности и традиции е ефективно, когато се осигури единство на урочната и извънкласна дейност. Съвместната работа на учениците предоставя широки възможности и налага като необходимост осъществяването на това единство.

2. Дейностите, чрез които учениците емоционално преживяват и пречупват през личния си опит усвоените знания, способстват за превръщането им в убеждения и мотиви за поведение.

3. Представите на учениците за културни традиции се формират, подхранват и стимулират успешно, когато учителят умее да използва рационално неизчерпаемите възможности на социалната среда и извънучилищните фактори.

4. Съвързането на учебно-възпитателната работа с актуални обществени и социални проблеми в нашия живот гарантира достигането на значими въпроси до съзнанието и поведението на малките ученици.

ЛИТЕРАТУРА

1. *Маджирова, К.* Моделът на управление на училището - търсения и възможности за иновиране и оптимизиране. Педагогика, 1999, № 11.
2. *Сухомлински, В.* Павлишкото средно училище. М., 1979.

CONCEPT FORMATION OF NATIONAL AND EUROPEAN CULTURAL TRADITIONS

TANYA CHOLAKOVA

Summary

This report is a description of the various activities carried out with the participation of the students. The purpose of these activities was to form concepts of the national and European cultural traditions in the students by studying Bulgarian folklore and the works of Bulgarian authors; learning different amusing and competitive games from Bulgaria and Europe, presentation of the Christmas traditions in some European countries.

During the working process on this problem, a formation of tangible concepts about certain traditions, as well as profound interest and active attitude towards the achievements of the particular European cultures was attained.